

Autor fenomenálnej série Nadácia

ISAAC ASIMOV

JA, ROBOT

KNIŽNÁ PREDLOHA FILMOVÉHO HITU
V HLAVNEJ ÚLOHE S WILLOM SMITHOM

Ljndeni

Ja, Robot

Vyšlo aj v tlačovej podobe

Objednať môžete na
www.lindeni.sk
www.albatrosmedia.sk

Ljndeni

Isaac Asimov
Ja, Robot – e-kniha
Copyright © Albatros Media a. s., 2021

Všetky práva vyhradené.
Žiadna časť tejto publikácie nesmie byť rozširovaná
bez písomného súhlasu majiteľov práv.

ALBATROS MEDIA

Ljndeni

JA, ROBOT

ISAAC ASIMOV

JA, ROBOT

Z angličtiny preložil Patrick Frank

Ljndeni

*Johnovi W. Campellovi,
krstnému otcovi všetkých robotou.*

OBSAH

ÚVOD	II
ROBBIE	I7
KOLOTOČ	42
ROZUM	66
NAJPRV ZABIŤ VLKA	90
KLAMÁR!	II6
STRATENÝ ROBOT	I40
ÚNIK	I75
DÔKAZ	204
ODVRÁTITELNÝ KONFLIKT	235

ÚVOD

Pozrel som sa do poznámok. Nepáčili sa mi. V spoločnosti U. S. Robots som strávil tri dni, rovnaký výsledok by mi však po troch dňoch priniesla hoci aj Terestrická encyklopédia.

Susan Calvinová sa narodila v roku 1982, takže teraz má sedemdesiatpäť. To všetci vedia. Je celkom príhodné, že aj spoločnosť U. S. Robots & Mechanical Men, Inc., má rovnaký vek, pretože Lawrence Robertson založil tohto medzinárodného giganta v roku jej narodenia. Nuž, aj to všetci vedia.

Ako dvadsaťročná sa zúčastnila na psychomatematickom seminári, na ktorom doktor Alfred Lanning z U. S. Robots predviedol prvého mobilného robota so schopnosťou reči. Bol to veľký, nemotorný a neforemný robot, ktorý páchol po strojovom oleji a mal pracovať v pripravovaných baniach na Merkúre. Vedel však hovoriť a jeho reč dávala zmysel.

Susan na seminári nič nevravela. Nezapojila sa ani do hektickej diskusie, ktorá sa rozpútala po jeho skončení. Vyzerala ako chladné dievča, prosté a nezaujímavé, ktoré sa chráni pred svetom meravým výrazom a úmyselným zatajovaním svojho intelektu. Ako to však celé sledovala a počúvala, rodilo sa jej ohromné nadšenie.

V roku 2004 získala bakalársky titul na Kolumbijskej univerzite a nastúpila na magisterské štúdium kybernetiky.

Všetko, čo sa v druhej polovici 20. storočia dosiahlo na poli „výpočtových strojov“, od základu rozhádzal Robertsonov objav pozitronických mozgových trás. Kilometre spí-

načov a fotobuniek nahradila špongiovitá hmota z platinu-irídia veľká asi ako ľudský mozog.

Susan sa naučila vypočítavať parametre pre stanovenie rôznych premenných v „pozitronickom mozgu“ a teoreticky konštruovať takéto „mozgy“ tak, aby sa dali s veľkou presnosťou predpovedať ich reakcie na podnety.

V roku 2008 získala doktorát a nastúpila do U. S. Robots ako „robopsychologička“. Stala sa z nej prvá a možno aj najväčšia špecialistka nového vedného odboru. V tom čase bol Lawrence Robertson stále prezidentom korporácie a Alfred Lanning jej riaditeľom pre vedu a výskum.

Celých päťdesiat rokov sledovala, ako sa vývoj ľudstva mení – a dramaticky naberať na obrátkach.

Teraz odchádzala do dôchodku, pokiaľ je niečo také v jej prípade vôbec možné. Aspoň teda dovolila, aby na dverách jej pracovne visela cedulka s menom niekoho iného.

No a to bolo v podstate všetko, čo som tam za tri dni nazbieral. Mal som dlhý zoznam jej publikovaných prác, patentov v jej mene, chronologických detailov jej povýšení – skrátka jej pracovný život do najmenších podrobností.

To mi však nestačilo.

Potreboval som viac. Ak som o tom mal písať veľký materiál pre Interplanetary Press, musel som zohnať oveľa viac.

Aj som jej to povedal.

„Pani doktorka,“ začal som tak bombasticky, ako sa len dalo, „pre verejnosť predstavujete stelesnenie U. S. Robots. Váš odchod znamená koniec celej jednej éry a...“

„Chcete tomu dodať ľudský rozmer?“ Neusmievala sa. Myslím, že tá žena sa neusmievala nikdy. Pohľad mala prenikavý, nie však zlostný. Cítil som, ako si ma premeriava, a zdalo sa mi, že som pred ňou celkom priesvitný. Že jej nikto nič nezatají.

Preto som odvetil: „Áno.“

„Ľudský rozmer článku o robotoch? To si protirečí.“

„Nie, pani doktorka. Má to byť o vás.“

„Nuž, aj mne už hovorili, že som ako robot. Určite ste počuli, že nie som celkom ľudská.“

Bola to pravda, nemalo však význam vravieť jej to.

Vstala zo stoličky. Nebola vysoká a vyzerala dosť krehko. Šiel som za ňou k oknu a pozrel som sa von.

Kancelárie a fabriky U. S. Robots boli ako malé mesto, poctivo naplánované a rovnomerne rozmiestnené. Rozprestieralo sa pod nami ako na leteckej snímke.

„Keď som sem nastúpila,“ prezradila mi, „mala som miniatúrny kamrlík v budove na mieste, kde je dnes požiarňa zbrojnica.“ Ukázala na ňu. „Zbúrali ju ešte pred vaším narodením. Delila som sa o pracovisko s tromi ďalšími ľuďmi. Pre seba som mala len pol jedného stola. Všetkých robotov sme vyrábali v jednej hale. Zvládali sme troch za týždeň. No a teraz? Len sa na nás pozrite.“

„Päťdesiat rokov je dosť dlhý čas,“ nadhodil som.

„Nie, ak sa na ne pozeráte ako na minulosť,“ vyhlásila.

„V takom prípade skôr uvažujete, kam sa všetky tak rýchlo podeli.“

Vrátila sa k stolu a sadla si zaň. Ani nepotrebovala špeciálny výraz, aby pôsobila smutným dojmom.

„Koľko máte rokov?“ vyzvedala.

„Tridsaťdva,“ povedal som jej.

„Tak to si nepamätáte svet bez robotov. Boli časy, keď človek čelil vesmíru sám, bez jediného priateľa. Dnes má stvorenia, ktoré mu pomáhajú. Sú silnejšie ako on, aj vernejšie a absolútne oddané len a len jemu. Ľudstvo už nie je samo. Premýšľali ste o tom niekedy?“

„Bohužiaľ, asi nie. Smiem vás citovať?“

„Pravdaže. Pre vás je robot ako robot. Prevody a kov, elektrina a pozitrony. Mysel' a železo. Vyrobil ho človek! Ak treba, tak ho človek aj zničí. Nepracovali ste však s nimi, takže ich nepoznáte. Sú jednoznačne lepší ako my.“

Snažil som sa ju jemne dostať tam, kam som potreboval. „Radi by sme počuli niečo o vašich názoroch a skúsenostiach. Interplanetary Press má dosah na celú slnečnú sústavu. Počet vašich čitateľov môže teoreticky dosiahnuť aj tri miliardy, pani doktorka. Mali by vedieť, čo im môžete povedať o robotoch.“

Pokojne som si to mohol odpustiť. V skutočnosti ma už vôbec nepočúvala, aj sama išla správnym smerom.

„To mohli vedieť od samého začiatku. Vtedy sme ešte predávali roboty pre použitie na Zemi. Dialo sa to už aj pred mojím nástupom do firmy. Samozrejme, v tom čase ešte roboty nevedeli rozprávať. Neskôr pôsobili ľudskejšie a začal sa proti nim formovať široký odpor. Odbory boli proti robotom, čo berú ľuďom prácu, a rôzni veriaci sa im bránili na základe náboženského presvedčenia. Celé to bolo trápne a v podstate zbytočné, no robilo sa to.“

Slovo po slove som to zaznamenával na malom rekordéri. Snažil som sa, aby ma neprezradili pohyby prstov. S trochou praxe sa to dá aj bez toho, aby ste ten nenápadný prístrojček vybrali z vrečka.

„Vezmite si napríklad Robbieho,“ pokračovala. „Sama som ho nikdy nestretla. Rozmontovali ho pred mojím nástupom, lebo bol zúfalo zastaraný. Stretla som však v múzeu to dievčatko...“

Odmlčala sa, ja som nič nevravel. Nechal som ju, nech so zahmleným pohľadom spomína na dávnu minulosť. Musela sa do nej vrátiť poriadne hlboko.

ÚVOD

„Neskôr som o tom počula. A keď nám nadávali do bezbožníkov a démonistov, vždy som si spomenula práve naň. Robbie bol nevokálny robot. Nevedel rozprávať. Vyrobili ho v roku 1996 a vtedy ho aj predali. Bolo to v časech pred extrémnou špecializáciou, takže ho predali ako pestúnku...“

„Ako čo?“

„Ako pestúnku.“

ROBBIE

„Deväťdesiatosem... deväťdesiatdeväť... Sto!“ Gloria si zložila buclatú ručičku pred oči a chvíľu tam len nehybne stála, ohľadala nos a žmúрила oči do ostrého slnka. Snažila sa vidieť pokiaľ možno na všetky strany naraz. Opatrne spravila prvé kroky od stromu, pri ktorom odpočítavala.

Naťahovala krk a snažila sa zhodnotiť možnosti hustého kríka napravo. Aj k nemu zašla, aby lepšie videla do jeho temných zákutí. Hlboké ticho narúšal iba bzukot hmyzu a občas aj štebot vtákov, čo sa odvážia vyjsť na poludňajšie slnko.

Gloria našpúlila pery. „Stavím sa, že šiel dnu, aj keď som miliónkrát hovorila, že to nie je fér.“

Pevne stisla drobné pery, prísne zvrátila detské čelo a rázne vykročila k dvojpodlažnej budove na konci prístupovej cesty.

Príliš neskoro kdesi za sebou zaregistrovala šuchot nasledovaný nezameniteľným dupotom Robbieho kovových nôh. Zvrtla sa práve včas, aby videla, ako sa jej víťazný protihráč vynára z úkrytu a naplno uteká k stromu.

Nešťastne zvrieskla: „Čakaj, Robbie! To nie je fér, Robbie! Sľúbil si, že nebudeš utekať, kým ťa nenájdem!“ Jej krátke detské nôžky nemali šancu proti jeho ozrutným krokom. Keď však bol len nejaké tri metre od cieľa, odrazu spomalil a už sa len bezmocne vliekol. Gloria siahla na dno síl, celá zadychčaná ho obehla a pricapila dlane na drsnú kôru stromu.

Rozradostene sa obrátila naspäť k Robbiemu a s nevďakom najhrubšieho zrna odmenila jeho obetavosť krutým posmechom jeho bežeckých schopností.

„Rob-bie ne-vie bé-hať! Rob-bie ne-vie bé-hať!“ kričala tak silno, ako sa dá, keď máte hlas osemročného dieťaťa. „Po-ra-zím ho vždy-cky! Po-ra-zím ho vždy-cky!“ deklamovala v pravidelnom rytme.

Samozrejme, Robbie na to nič nevravel – aspoň nie slovami. Miesto toho naznačil, že uteká, a pomaly sa od nej vzdáľoval, až kým sa za ním nerozbehla. Hneď nato sa už rútila naplno, no stále sa jej nedarilo chytiť ho. Na poslednú chvíľu sa jej vždy uhol, takže nechtiac robila jeden okruh za druhým a len za ním bezmocne vystierala ruky.

„Robbie!“ pišťala. „Stoj už!“ Smiala sa, no len ticho, lebo na hlasný smiech nemala v pľúcach dosť vzduchu.

Nakoniec sa prudko zvrtoľ, zastal a chytil ju. Zakrútil sa s ňou, až na moment celkom stratila pôdu pod nohami. Miesto nej mala modrú oblohu, ku ktorej zhora klesali vrcholce stromov. Keď ju Robbie opäť položil na trávnik, oprela sa mu o nohu a pevne mu stisla kovový prst.

Po chvíli chytila dych, celkom márne sa pokúsila napraviť si vlasy, ako to vídala u mamy, a vykrúcala sa, či nemá niekde vzadu natrhnuté šaty.

Potom plesla Robbieho po kovovom trupe. „Zlý si! Vybijem ťa!“

Robbie sa schúlil a zakryl si rukami tvár, takže radšej dodala: „Neboj sa, Robbie. Nebudem ťa biť. Ale teraz sa aj tak skrývam ja, lebo máš dlhšie nohy a sľúbil si, že nebudeš utekať, kým ťa nenájdem.“

Robbie prikývol. Jeho hlava mala tvar hranola so zaoblenými hranami, pripevneného krátkym pružným krkom k väčšiemu hranolu jeho trupu. Poslušne sa obrátil k stromu, červené oči mu zaclonila tenká kovová fólia a odkiaľsi z trupu sa ozvalo hlasné tikanie.

„Nepozeraj sa! A nieže preskočíš niektoré číslo!“ varovala ho Gloria a bežala sa schovať.

Sekundy tikali so železnou pravidelnosťou a po stej sa viečka odsunuli, červené oči rozžiarili a Robbie sa pustil do hľadania. Na moment zaostril na kúsok farebného plátna, čo vytrčal spoza jedného z balvanov. Urobil pár krokov tým smerom a dospel k presvedčeniu, že za ním čupí Gloria.

Stále sa držal medzi stromom a jej úkrytom a pomaly sa k nemu blížil. Keď ju už videl celkom jasne a Gloria si nemohla ani namýšľať, že ju nevidí, vystrel k nej ruku a druhou si plesol po nohe, až to hlasno zazvonilo. Gloria namrzene vyliezla spoza balvana.

„Ty si sa pozeral!“ obvinila ho úplne nespravodlivo. „Okrem toho, schovka ma už nebaví. Chcem sa povoziť.“

Robbieho sa však dotklo jej nespravodlivé obvinenie, a tak sa len opatrne posadil a zanovito pokrútil hlavou.

Gloria okamžite zmenila tón. „No tak, Robbie!“ prosícala. „Nemyslela som to naozaj. Povož ma!“

Nedal sa len tak obmäkčiť. Tvrdohlavo hľadel kamsi nahor a ešte tvrdohlavejšie krútil hlavou.

„Prosím, Robbie! Povož ma aspoň troška!“ Objala ho ružovými ramenami okolo krku a pevne sa k nemu privinula. Potom zmenila názor a zase sa odtiahla. „Ak nie, budem plakať,“ varovala ho a hneď aj bolestne skrivila tvár.

Robbie mal dosť tvrdé srdce, aby aj túto desivú možnosť jednoducho zanedbal, a aj tretí raz iba pokrútil hlavou. Gloria sa rozhodla, že musí vytiahnuť najsilnejší tromf.

„Ak ma nepovoziš,“ varovala ho oduševnene, „už ti nepoviem ani jednu rozprávku. Presne tak! Ani jednu...“

Okamžite sa vzdal. Kým stihla dopovedať svoje ultimátum, už prikyvoval tak rázne, až mu z toho bzučalo v krku.

Opatrne zdvihol dievčatko zo zeme a vyložil si ho na široké, ploché plecica.

Slzy, ktorými mu hrozila, sa okamžite vyparili, a miesto nich len pišťala od nadšenia. Cievky s vysokým odporom zabezpečovali, že jeho kovový povrch je vždy zahriaty na príjemných dvadsať stupňov, a Gloriu fascinoval aj zvuk, ktorý vydáva jeho hruď, keď po nej bubnuje päťami.

„Si vzdušný klzák, Robbie. Si veľký strieborný klzák. Roztiahni ruky. Musíš, Robbie! Inak by si nebol klzák!“

Jej logika sa nedala vyvrátiť. Robbieho ruky boli krídla, čo zachytávajú vzdušné prúdy, a telo zase strieborný vetroň.

Vykrútila mu hlavu a naklonila sa doprava. Robbie prudko odbočil. Pridala svojmu „klzáku“ motor, čo robí *brm-brm*, a po ňom aj zbrane, ktoré strieľajú *piť, pať* a *puf*. Prenasledovali ich piráti, takže sa museli ozvať palubné zbrane. Piráti padali ako muchy.

„Dostala som ďalšieho! A ďalších dvoch!“ volala.

Potom veliteľským tónom: „Rýchlejšie, chlapi! Dochádza nám strelivo!“ S neochvejnou odvahou mierila za svoj chrbát a z Robbieho bola vesmírna loď s tupou špičkou, čo naplno zrýchľuje v nekonečnej prázdnote vesmíru.

Utekal krížom cez pole k vysokej tráve na druhej strane, kde zastal tak prudko, až jeho rozpálená jazdkyňa hlasno zapíšťala. Jemne ju zložil do mäkkého zeleného koberca.

Gloria lapala po dychu, fučala a občas, keď sa jej podarilo viac nadýchnuť, vykrikovala: „To bolo SUPER!“

Robbie počkal, kým celkom nechytí dych, a potom ju jemne poťahal za jednu z kaderí.

„Niečo chceš?“ vyzvedala Gloria s očami vyvalenými v neumelom úžase, ktorý nemal šancu oblafnúť jej „pestúnku“. Robbie potiahol trocha silnejšie.

„Jasné, jasné. Viem. Chceš rozprávku.“